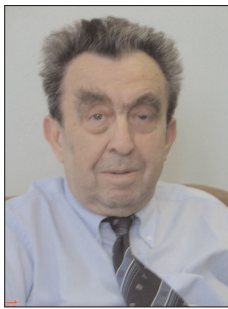

Csőd

Frenkl Róbert

Az ókori olimpiai játékok bölcsőjében, Görögországban, Athénben sorra kerülő olimpiára, a XXI. század első nyári játékaire nagy reményekkel és várakozással készült a magyar sport. Abban bízunk, hogy az egyre inkább kirakatélsport, a szűk élvonal jól helytáll, megismétli, netán felülmúlja a Sydneyben (2000) elért eredményeket, és ezzel mintegy erős érvrendszert szolgáltat a sportfejlesztés szükségessége mellett.

Mindez be is következett. A nyolc arany-, hat ezüst- és három bronzérem szinte kísérteties megismétlése a sydneyi szereplésnek. Csak hát lehetett volna tíz arany, hat ezüst és négy bronz. A végső eredménnyel a nemzetek rangsorában tizenharmadikak lettünk, ez is fantasztikus teljesítmény, hiszen kétszázkét ország vetélkedett, soha nem volt ilyen erős a rivalizáció. Joggal vélik úgy a szakemberek, hogy az elmúlt másfél évtized olimpiáin elért sikerek felülmúlják a korábbi ötkarikás játékokon produkált, szám szerint jobb eredményeket, mert azok lényegesen kisebb mezőnyökben születtek.

A tíz aranyéremmel az éremtáblázat tizedik helyére rúkolhattunk volna előre. Nem lényeges a különbség, így is, úgy is a legjobbakat – USA, Kína, Oroszország – követő elitbe tartozunk.

Sajnos azonban nem kizárólag ez a pozitív kép marad meg emlékeinkben a 2004-es olimpiáról. Bármilyen nehéz, szembesülni kell vele, hogy a magyar

sport minden idők egyik legnagyobb doppingbotrányát produkálta Athénben. Valójában ma még fel sem mérhetők ennek a hosszú távú következményei. A keserves történethez tartozik, hogy meglehetősen rosszul reagáltunk – magyar módra – a konfliktusra: a felelősség vállalása helyett a bűnbakkeresés, a tagadás, az összeesküvés-elméletek jelentkeztek.

Nem vagyok rá büszke, hogy – legalább a lehetőség szintjén – úgy a sport (Sport Plusz, augusztus 7.),

mint az orvosi (Medical Tribune, augusztus 12.) sajtóban előre jeleztem a veszélyt. Úgy véltem, hogy ezzel a magyar olimpiai csapat vezetése és a sportági szakszövetségek is tisztában voltak, kiderült, hogy nem, illetve akik tájékozottabbak voltak, azok bíztak abban, hogy a netán tiltott szerekekkel élő versenyzők ki fogják játszani az ellenőrzést. Ez a gondolkodás megfelel a mindenütt divatosnak. Nem a doppingolás, a lebukás tiltott.

Ezért is véli úgy a közvélemény, hogy mindenki doppingol, a mai élsport pedig a gyógyszerekről szól. Ez – nézetem szerint – erős túlzás. Minden általánosítás hamis. A gondot az úgynevezett doppingérzékeny sportágak jelentik, amelyekben a sportági teljesítmény – erősportok – jelentősen és az alkalmazott gyógyszeradagokkal arányosan fokozható. Ilyen sportágak és versenyszámok a súlyemelés, illetve a dobóatlétika. Ha ezek még pénzérzékenyek is, mint az atlétika, akkor a két spirál, a teljesítmény-, illetve a pénzspirál erősíti egymást, és jelentős lesz a doppingfertőzöttség.

A zűrzavarra jellemző: az sem egyértelmű, hogy négy vagy öt doppingeset volt-e Athénben. Mindenestre az esetek két sportág között oszlottak meg, és ha van is kapcsolat közöttük, jogos két magyar athéni doppingtörténetről beszélni.

Három – vagy kettő – súlyemelőeset volt. Ezek között találjuk (ez is elképesztő tény) az egyetlen, klasszikus értelemben vett doppingesetet. Merthogy a doppingolás bizonyítéka ma is az, hogy a testben kimutatják – többnyire a vizeletmintából – a tiltott anyagot a verseny után. Gyurkovics Ferenc ezüstérmes súlyemelő tesztje bizonyult pozitívnak – oxandrololt találtak – a versenyt követően. Még ebben a látszólag egyszerű ügyben is zavar támadt. A hírek szerint a versenyző elismeri, hogy a versenyt megelőző ellenőrzéskor úgy produkált negatív mintát, hogy „öntött”. Ez a kifejezés azt a manipulációt fedi, amikor a sportoló valamilyen úton-módon, kijátszva az ellenőrzést, idegen negatív vizeletmintát juttat a vizsgálati edénybe. Gyurkovics szerint ő a verseny utáni ellenőrzéskor is „öntött”, nem érti, hogyan lehetett ez a minta pozitív.

A zűrzavarra jellemző: az sem egyértelmű, hogy négy vagy öt doppingeset volt-e Athénben.

Egyszerűen nincs értelme a gyenge és távoli hatású oxandrolol alkalmazásának a verseny előtt.

Az összeesküvés-elméletet erősíti a másik lebukott súlyemelő, Kecskés Zoltán esete is. Őt nem is engedték indulni, mert a verseny előtti vizsgálatkor oxandrololt mutattak ki vizeletéből. Állítólag ő is „öntött”, rejtélyes, hogyan lehetett pozitív a mintája.

A harmadik súlyemelő, Kovács Zoltán esete is kacírfantós. Ő az első gyakorlatnál megsérült, rögtön dopingvizsgálatra vitték. Nem tudott mintát produkálni, elhagyta az állomást, ezt követően a magyar orvoscsoport traumatológus vezetője ellátta sérülését és a versenyző visszament a dopingvizsgálatra. Ekkor viszont már nem fogadták. Ebben az esetben azonban a WADA, az ellenőrzést végző doppingellenes ügynökség is hibázott, mert szabály szerint először el kell látni a versenyző sérülését, ezt kell követnie a doppingkontrollnak. Nem becsülhetők le a súlyemelőesetek, tisztázásuk szükséges, mégis a valóság az, hogy a nehezen feldolgozható botrányt a két dobóatléta, Fazekas Róbert diszkoszvető és Annus Adrián kalapácsvető ügye okozta. Annus nyert és a verseny előtt és utána is negatív vizeletmintát adott. Ha másnap nincs Fazekas Róbert ügye, semmi nem veszélyezteti aranyérmét. Fazekas azonban zűrbe került. Órákat töltött a doppingállomáson, de csak huszonöt milliliter vizeletet tudott produkálni a megkívánt hetvenöt milliliter helyett. Közben több liter vizet ivott meg. Végül – bár figyelmeztették, hogy ez doppingvétség, amiért kizárhatják – a vizsgálat befejezte előtt elhagyta a doppingállomást. Kizárták, és Annust visszarendelték vizsgálatra, mindkét esetben azonban a két atléta visszatért Szombathelyre.

A svéd Lundquist professzor, a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) orvosi bizottságának elnöke elismerte, hogy egyrészt évek óta gyanakodnak a két magyar atlétára, másrészt Fazekas ügye nélkül nem foglalkoztak volna újra Annussal. Ez utóbbira az a szabály adott módot, hogy az olimpia zárásáig, augusztus 29-ig bárkit ellenőrizhetnek. Persze két negatív minta után azért a formális vétségért, hogy nem állt ismét rendelkezésre, nehéz lett volna Annus aranyérmét elvenni, ezért állították, hogy a két negatív vizeletminta nem ugyanattól a személytől származik. Ennek tisztázására a DNS-vizsgálat került előtérbe. Mindenesetre a magyar sportvezetés, és nem utolsósorban a Nemzetközi Atlétikai Szövetség főtitkárának, Gyulai Istvánnak minden törekvése ellenére a NOB nem változtatott döntésén, elvették a két aranyérmet. A bűnösséget vélelmezték, saját szabályukat sem vették figyelembe, megelégedtek a gyanúval, közvetett bizonyítékokkal, ráutaló magatartással.

Ezért is érthető, hogy a közvélemény kiállt a magyar versenyzők mellett. Imponálóan nyertek, minden ország kiáll a fiaiért. Dr. Szilágyi László főorvos Sopronból hívott fel azzal, hogy százezer forintot hajlandó adni ügyvédi költségekre, ha bírósági útra terelik a dobóatléták ügyét. Dr. Bodnár Ilona gyermekgyógyász klinikus évfolyamtársam Fazekas Róbert problémájára keresett élettani magyarázatot, miért nem tudott a folyadékbevitel ellenére megfelelő mennyiségű mintát produkálni.

Jóleső, megható a segítő szándék, de sajnós kevés a remény a pozitív végkimenetelre. A NOB, illetve a WADA által elkövetett eljárási hibák valószínűleg tetten érhetők – de feltehetőleg nem lesznek elégségesek a döntés megváltoztatására. Bármennyire nem tetsző a példastatuálásra törekvés, jogos a kérdés, miért nem kísérté hasonló gyanú a többi dobóatlétát.

Bármilyen bizonytalan az itthoni folyamat – egyelőre a szakszövetségeket utasította fegyelmi vizsgálatra az olimpiai bizottság –, az idő múlásával valószínűsödött, hogy ha nem is szokványos a történet, de megállnak a vádak.

Tovább nehezíti a kibontakozást, hogy szemlátomást zavar támadt a felelősség és a vétkekesség fogalma körül. A felelősség, ha különböző mértékben is, sokakat érint, de ők mégsem mind vétkek. Vétkekesség – természetesen alapvetően felelősök is – az érintett versenyzők, edzők és az orvosok. Valójában ők tudják, hogy mi történt. Katarzis nélkül nincs megújulás.

A téli olimpián lebukott sífutó finn világsztárok, edzőik, vezetőik, a finn olimpiai bizottság vezetői egyöntetűen elnézést kérték a finn társadalomtól, egyben megígérték, hogy nem lesz több tiltott eljárás.

Ez lenne nálunk is a követendő út. Gyakran megkérdezik, lehet-e, hogy a versenyző egyedül vétkes. Nem lehet, a magányos farkas teória a múlté. Az ügy talán legkényesebb része – sportorvosi szempontból feltétlenül – az orvosok közreműködése. Ha már – rosszul értelmezett szolidaritásból, egyéb motiváció alapján – közreműködtek a tiltott doppingolásban, egyetlen lehetőségük az igazság szolgálata lenne. Egy korrekt vizsgálat végén diplomájukat is elvehetik. A versenyzők, az edzők „csak” botlottak, de az orvosok megszegették hivatásuk szabályait, vétettek esküjük ellen.

Kiderült, hogy az atlétákkal lévő orvos már korábban lemondott, nem volt a hivatalos sportorvosi szolgálat része, a versenyzők kérésére – kvázi magánorvosként – került az orvoscsoportba. A súlyemelő keretorvosa szerencsétlenül deklarálta egy tévéműsorban, hogy ő nem nagyon ért ehhez, kérdés, akkor miért került képbe. Talán a megtévedt kollégák esete figyelmeztető lesz a sportorvos-társadalom számára.

Ami a további felelősséget illeti: Ha a minisztérium, az olimpiai bizottság, a szakszövetségek, a szakértők együtt munkálkodnak a tisztázásért, akkor ez bizonyosan eredményes lesz, és hasonló megtisztuláshoz vezethet a magyar sportban, mint amit Kanada átélt Ben Johnson megrázó története után. (Ben Johnson szédületes, 9,79 másodperces világcsúccsal nyerte meg a 100 méteres síkfutást a szülői olimpián, ám a dopingvizsgálaton megbukott, kizárták és vissza kellett adnia az aranyérmét. *A szerk.*) Persze nagy kérdés, hogy volt-e a felsőbb sportvezetők között, aki tudott a visszaélésekről, és netán a később lebukottak abban bíztak, hogy ő majd segít rajtuk.

Frenkl Róbert

Tovább nehezíti a kibontakozást, hogy szemlátomást zavar támadt a felelősség és a vétkekesség fogalma körül.
